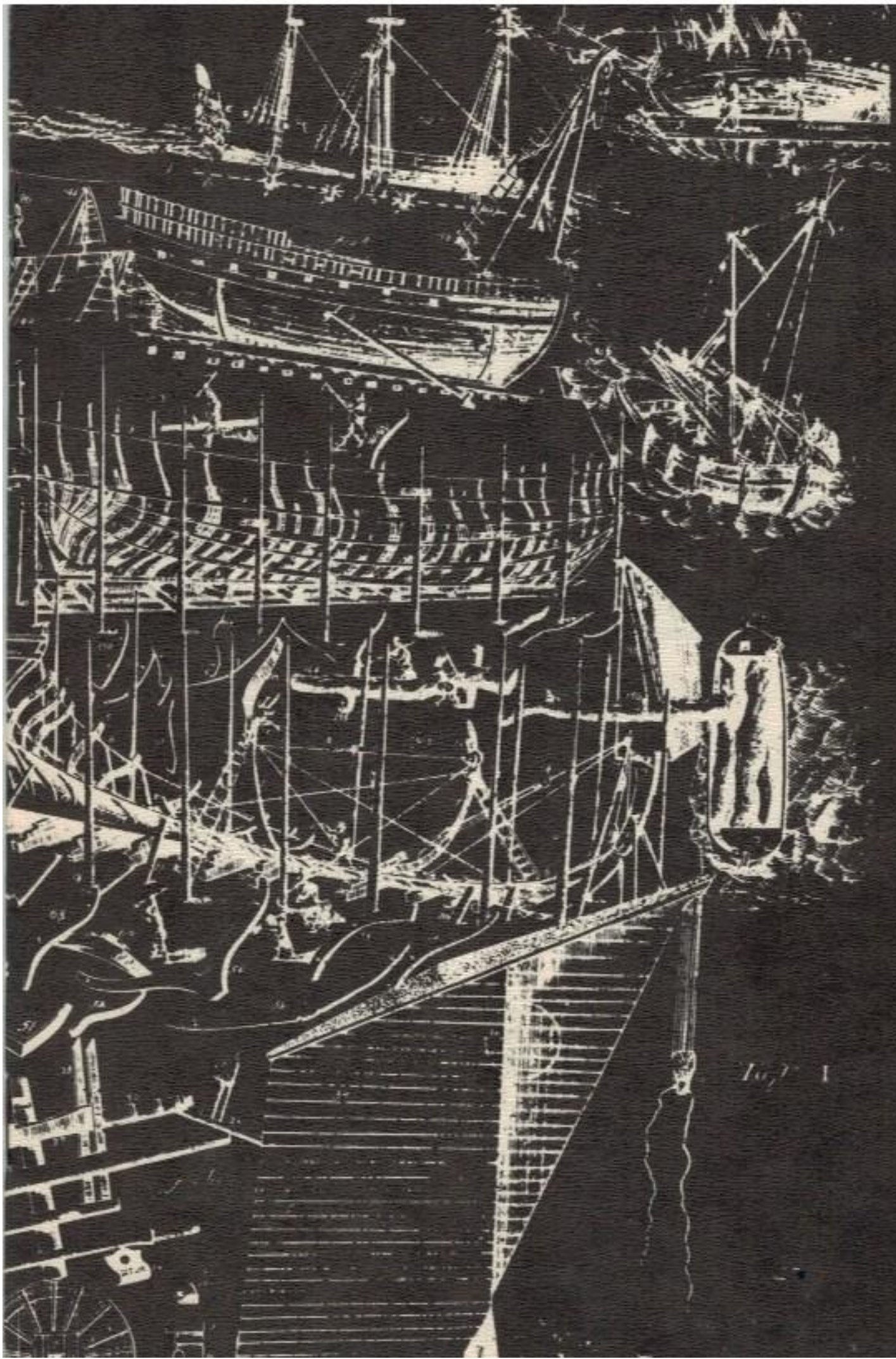

marinmuseum

VARVSARBETARE FÖRR

VARVSARBETARE FÖR

HANDSÅGARE
TIMMERMÄN
BULTSLAGARE
BÅTBYGGARE
SNICKARE
BILDSNIDARE
SVARVARE
MASTMAKARE
MÄRSMAKARE
BLOCKMAKARE
SEGELSÖMMARE

HAMPSPINNARE
REPSLAGARE
LÅDMAKARE
HJULMAKARE
ARKLISMEDER
ANKARSMEDER
KLENSMEDER
TUNNBINDARE
KVARNSÅGARE
KOMPASSMAKARE
GLASMÄSTARE

REPSLAGARNA

slog allt tågvirke (linor, trossar, kablar o s v) till fartygens rigg och förtöjningar. Repslagarbanan, som fortfarande finns på Lindholmen på varvet, är 300 m lång och byggdes 1692. 1960 upphörde tillverkningen av rep. Hampans fibrer är mycket känsliga för röta och därför tjärades och torkades garnet.

BLOCKMAKARNA

tillverkade block, dotkoppar och jungfrur. Ett linjeskepp använde omkring 1000 block i riggen.

TACKELMAKARNA

arbetade med det tågvirke med vilket masterna stagades och seglen hissades och som kallas stödjande och löpande rigg.

SNICKARNA, BILDSNIDARNA OCH MÅLARNA

hade fartygens inredning och utsmyckning omhand. Bildsnidarna var mycket betydelsefulla eftersom skeppens utsmyckning då var lika viktig som t ex segel och rigg. Många bildsnidare var berömda konstnärer.

SÄGARNA

var viktiga yrkesmän eftersom det mesta virket måste sågas för hand.

LÖN

Hantverkare i ledande ställning hade månadslön, övriga hade daglön. Under de svåra krigsåren omkring 1710 fick de anställda bara utbetalt en del av sin lön för att klara sitt uppehälle. Karl XII införde s k nödmünt. Det var slantar av koppar vilka skulle gälla som silverpengar.

Grundlönen för både hantverkare och tjänstemän var spannmål fram till 1871. Fyra tunnor råg per år var en vanlig ersättning för en hantverkare. Dessutom tillkom en mindre kontant lön. På lönen skulle hantverkarna också avlöna sina lärlingar och springpojkar. Under sommarhalvåret var lönen högre än under vinterhalvåret, därför att arbetstiden var längre under den ljusa årstiden.

År 1735 var lönen för en tunnbindare 120 daler silvermynt per år. Det motsvarade då inköpsvärdet av ungefär 5 kor. I nuvarande prisläge skulle det motsvara ca 25000 kr.

År 1858 hade en tunnbindare 450 riksdaler per år. Detta motsvarade då värdet av 10 kor. I nuvarande prisläge motsvarar det ca 50000 kr.

En varvsarbetare tjänar idag ca 70000 kr.

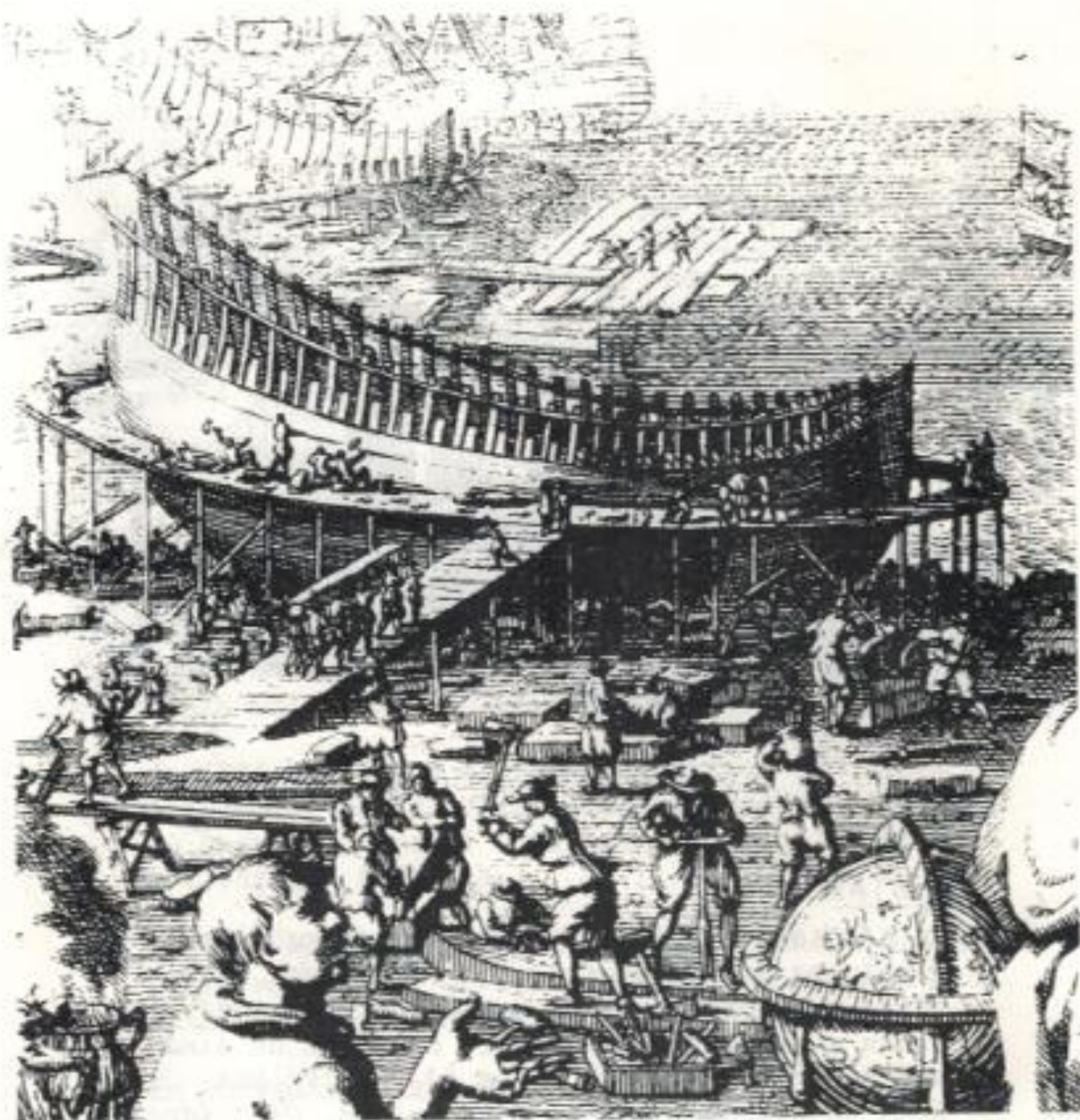
ARBETSTID

Arbetstiden varierade något beroende på årstid. Enligt en bestämmelse från 1805 skulle man sommartid arbeta mellan 0530 och 1800 med 2 timmars middagsrast. Fram till 1919, då lagen om 8 timmars arbetsdag tillkom, var 10 timmars arbetsdag det vanligaste.

BOSTAD

De stadsdelar som främst förknippas med varvsarbetarna är Björkholmen och Västerudd. Här bodde en stor del av de anställda på varvet. Redan i slutet av 1600-talet uppförde de sina små hus här på tomter på ca 80 kvm. Vi kan ännu se liknande hus på Björkholmen. Ofta fanns det inte något innergolv utan man fick gå direkt på marken. De hade inte särskilt mycket möbler, ibland bara ett bord och några väggfasta bänkar. Inomhus fanns inget rinnande vatten utan vatten hämtades i någon brunn ute på gatan. Men brunnarna var dåliga och vatten fick ibland hämtas ur Lyckebyån. De flesta familjer bodde långt fram på 1900-talet i ett rum och kök. Det var inte ovanligt att en eller flera familjer delade kök.

På bilden ses ett skrov under byggnad och en mängd olika varvshantverkare i arbete. Så snart bordläggningen hade kommit upp så högt att skrovet kunde flyta sjösattes skeppet och byggdes därefter färdigt på vattnet. [Ur Dictionaire de Marine Amsterdam 1722].

BILDREDOVISNING:

- Omslagsbild: Skeps Byggerij eller Adelig Öfnings Tionde Tom av Åke Classon Rålamb, Stockholm 1691.
- Inläga sida 1 Lavering av Erik Langemark, i Äldre skeppsbyggeri-avdelningen, Marinmuseum, Karlskrona.
- sida 3 Illustration ur Elisabethan Ships av G. Robinson, London 1956.
- sida 5 Segelsömmari År 1794 ur The Art of Sail-making, London 1796 (MM bildarkiv).
- sida 7 Husen nr 16 A, 16 B och 18 vid Nordensköldsgatan på Björkholmen i Karlskrona ur Sjömännens stad av Erik Hägg, Karlskrona 1926. (MM bildarkiv).

LITTERATUR FÖR DEN SOM VILL LÄSA MER:

- Gunnar Schoerner: Regalskeppet, en studie i 1600-talets skeppsbyggeri, Stockholm 1964.
- Carl Olof Cederlund: Stockholms skeppsgård 1605-1640, en studie i organiserad struktur, Stockholm 1966.
- Otto Lybeck m fl: Svenska flottans historia, del 2, Malmö 1943.
- Erik Hägg: Sjömännens stad, Karlskrona 1926.
- Bertil Almqvist: Sagan om Vasa, Stockholm 1976.
- Gustaf Halldin m fl: Svenskt skeppsbyggeri, Malmö 1963.

VARVSARBETARE FÖRR

av Iréne Magnusson

Utgivare: Maritimuseum
Förstagivning: Iréne Magnusson
Uppåga: 1.500 ex
ISBN 91-85700-04-5

Axel Abrahamsons Tryckeri AB 1980

